

**CATÀLEG DELS MANUSCRITS de la Biblioteca
de Catalunya,** fet de JAUME MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ I
BALAGUER. (*Continuació.*)

147

Quaestiones physicales

Ms. de 170 ff. en paper, numerats modernament en llapis, d'una mà, del segle XVIIIe. Relligat en pergami de l'època. Al f. 1 hi ha la següent nota de propietat: «Soy de Josef Sivet y Alba.» Al f. 2 v. un gravat signat *Valls*, representant la Immaculada Concepció (202 × 145 mm.). Són blancs totalment els ff. 52-55, 83, 84, 122-126 i 137-146. Els ff. 169 i 170, són mutilats en la part inferior; en l'últim sembla que no falti res del text.

(f. 3, comença sense cap títol ni encapçalament:) *Phisica sic dicitur a verbo greco phisis quod...*

(f. 4 v., acaba el pròleg; f. 5, comença el text:) *Prima principia Phisica corporis naturalis...*

(f. 170 recto, acaba:) *sive habentis delatis, oriuntur.*

Donatiu del Sr. Guillem M. de Brocà en 1911.

148

Formulari notarial

Ms. de 342 ff. en paper, de lletra del segle XVIIIe, de diverses mans, relligat modernament en pergami (210 × 159 mm.). És numerat en llapis modernament, però conserva la foliació antiga a partir del f. 20 actual. Entre els ff. 240 i 241 actuals, falten fulls, que corresponen als ff. 304-338 de la numeració vella. És incomplet de la fi, a judicar per l'índex preliminar.

(f. 1; diverses notes, entre elles:) *La migera de anyells son deu mesurons... La quartera de Anyells son sinch mesurons... El Contagio de Mestra Vicens y el Comanador que ve lo die dinou 9bre 1734...*

(f. 2) *Index Alphabeticus omnium Instrumentorum, et aliarum rerum in presenti libro sive Formulario Contentorum* | 1714.

Segueix l'índex, de diverses mans, fins al f. 14.

(f. 15) Recepta per fer Beguda per los tossinos en lo mes de Maig per preservarlos de malaltia.

(f. 16) *Taxas dels Salaris dels Actes Segons lo Stil de la notaria publica de Gerona 19 maij 1711.*

Continua fins al f. 19, per ordre alfabètic.

(f. 20; f. 1 antic) *Taxas dels Salaris dels Actes Segons Estil de la Notaria publica de Gerona.*

Segueix fins al f. 38. El f. 39 és blanc.

(f. 40) *Taxas que se han de observar en la Cort Real de Gerona ad instar de la Curia Ecclesiastica de dita ciutat y de la Cort del Veguer de Barcelona.*

Segueix fins al f. 44. El f. 45 és blanc. Al f. 46 comença el formulari.

(f. 342 v. acaba un document:) juramus, etc.

La majoria de les escriptures són en llatí, però n'hi ha també en català i castellà.

149

Serra i Bosch : Disertación sobre la conducción de aguas. Origen de la Cequia de Moncada de Valencia. Aigües del Llobregat. Cequia de Verdú

Recull factici de quatre manuscrits diferents, dels segles que s'indiquen en tractar de cada un (309 x 220 mm.). Relligat modernament en pergami.

1 (f. 1, blanc; f. 2; en un full de paper sellat, exposició del tinent coronel Pedro Serra y Bosch, veí de Barcelona, acompanyant la Dissertació que segueix. Porta la data de 26 de març de 1832. Foli 2 v. blanc; f. 3:) *Disertacion | sobre la conduccion de aguas a las fuentes y | construccion de Aqueductos, estanques, pozos y cis- | ternas que en 25 de Octubre de 1831 leyó en la | Sala de exámenes de la Real Academia de nobles | artes de San Fernando | Don Pedro Serra y Bosch...*

Comença al f. 4:

Sereníssimo Señor. Provida la naturaleza...

Foli 25, signatura autògrafa de l'autor. Foli 25 v. blanc.

2 (f. 26; lletra del segle XVIII:) *Copia de una Certificacion que re- | fiere el Origen, antiguedad, estable- | cimiento, Privilegios y Ordenanzas | de la Rl. Zequia de Moncada, pa- | ra su Conservacion, Administracion | Vso, y distribucion de sus aguas | que riegan las tierras de los Ter- | minos, y Molinos de muchos Lu- | gares de la huerta, y termino | general de la Ciudad de Valencia.*

(f. 26 v. blanc; f. 27:) Phelipe Matheu escrivano Real y Publico...

(f. 39 acaba:) a los 9 Dias del mes de Julio de 1754 años. = Phelipe Matheu.
3 (f. 39 v. blanc. f. 40:) *Discurs del stat en que sta lo fer venir | la Siquia del Riu de llobregat a la present | Ciutat de Barcelona.*

Primo. Esta dezliberat per lo Sauí Consell de Cent...

(Lletra del segle XVIII. Acaba al f. 40 v.:) desdel pont de la vila de Martorell fins a la mar.

4 (f. 42) *Ordinacions de la siquia nova del terme | de Verdu.*

Com sia tant necessari lo bon orde...

(f. 44 v. acaba:) buscar lo quels tocara pagar.

F. 45 blanc.

Donatiu del Sr. G. M. de Brocà.

150

Josep Martí, Recopilación y resumen de los instrumentos y papeles del Archivo de Mur

Ms. de 4 ff. s. n. + 596 pp. numerades + 40 d'índex s. n., en paper, de mà del segle XVIII (300 × 209 mm.). Relligadura en pasta de l'època. Al lloc: «Recopilación | de papeles | de la Iglesia | de Mur.»

El f. 1 preliminar porta el segell de la *Biblioteca de D. Francisco Codera*, i a sota la següent anotació autògrafa: «El donante no solo autoriza, sino que recomienda al Instituto de Estudios Catalanes á que con las garantías que crea conveniente facilite este manuscrito para que pueda ser aprovechado fuera de su Biblioteca. Madrid 27 de Enero de 1911. Francisco Codera.» Els ff. 2 i 3 preliminars són blancs.

(f. 4 preliminar:) *Recopilación, y resumen | de los Instrumentos, y pa- | peles que se hallan recondi- | tos en el Archivo de la Igle- | sia Colegiata de Mur, ordena- | dos por Joseph Martí Cano- | nigo Reglar del Rl. Monasterio | de Sta. Maria de Bellpuig | de las Avellanas, en 1794.* | A solicitud, y baxo los auspicios del Mui Ilustre Señor Doctor D. Ramon Goser, y Casellas actual Paborde de dicha Iglesia, y Canonigo Sacristan de la de Manresa.

(Entre aquest foli i el següent, primer que va numerat, hi ha senyals d'haver estat arrencat alguns fulls.

(Pàg. 1:) Auto de la Consagracion de la Iglesia de Mur hecha por el Obispo Guillen a petición de los Condes de Pallás. en 1069.

(p. 595 acaba:) Item, lalberch de Pere Bigora fa lo delme de la Solana de una vinya alls Pugals.

(Les pp. 596 i 597 en blanc. A continuació torna a haver-hi vestigis de molts folis arrencats. Després segueix amb numeració en llapis. Foli 1:) Índice general de los asuntos contenidos en este volumen.

L'índex, per ordre alfabètic, acaba al f. 40 v.

Donatiu del Dr. Francisco Codera a l'Institut d'Estudis Catalans.
Sobre aquest índex del P. Martí, vegi's VILLANUEVA, *Viage literario*, XII, 70
i ss., i KEHR, *Papsturkunden in Spanien* (Berlín, 1926), I, 177.

151

Agustín López de Mendoza i Pons, comte de Robres
Memorias para la Historia de las Guerras civiles de España (1700-1708)

Volum de 3 ff. de guarda, en blanc + 2 preliminars + 212 (el darrer en blanc) + altres 18 de guarda, en blanc; de 205 x 140 mm. Relligatge en pergami; el lloc en teixell blau fosc: *Conde de Robres. Guerras civiles de España, 1700 a 1708*, en cinc ratlles. A la 1.ª guarda, l'ex-libris, dintre orla: «Biblioteca de don Próspero de Bofarull». Al primer dels folis preliminars es llegeix la història del Ms., així, sota una ratlla esborrada: «Este libro, que es el original del mismo autor y del qual no existe ninguna copia perteneció al conde de Aranda, sobrino por parte de madre del conde de Robres. Muerto el conde de Aranda quedó en poder de su viuda, que casó despues con el duque de Alagon. A la muerte de este se lo regaló dicha Señora á su amigo el coronel de guardias Don Joaquin Morales. Y á este se lo compré yo en 1845 por una onza de oro. Es lástima que el libro sea tan corto porque es muy notable por la imparcialidad y buen juicio del autor, testigo ocular de los sucesos que refiere. De particularidades del Don Agustín no sé mas que las que apunta en su obra. Frai Nicolas de Jesús Belando dice en su *Historia Civil de España* que este señor conde fué encargado por la ciudad de Barcelona para recibir en la frontera á D.ª Maria de Saboya, primera muger de Felipe V. Serra y Postiús lo cuenta entre el numero de los Escolanes del Santuario de la virgen de Monserrate. — En debil muestra de intima amistad se lo regalé al S.^r don Próspero de Bofarull en Agosto de 1851 hallándome en Barcelona.» Signatura i rúbrica «Antonio Ferrer del Rio». En el recto del foli següent (2.^{on} prel.) es llegeix, en lletres grosses, el títol següent: « + Hiftoria dias Guerras Civiles de | España | desde la Muerte del Sr Carlos II, | que fucedio en 1.º de Noviembre de | 1700, | Distribuyda en 8. libros por los | mismos Años regulados hafta el | de 1708. | Efcrita por el Illmo. Señor Dn. | Agustín Lopez de Mendoza y Pons | Conde de Robres, & | para. | los Señores sus sucesores referuada.» — (f. 1 del text) «Memorias Para la Historia de las Guerras Civiles de | de España». Després d'un pròleg segueix el llib. 1 al f. 1 v. (1700 i 1701); f. 44, llib. 2 (1702); f. 71 v., llib. 3 (1703); f. 88, llib. 4 (1704); f. 104, llib. 5 (1705); f. 126 v., llib. 6 (1705); f. 158 v., llib. 7 (1707); f. 190 v., llib. 8 (1708). Al f. 211 (darrer) hi ha la menció: 1709, llib. 9, § 1.º Això sembla indicar la intenció de continuar els fets de 1709. Per diverses parts del text es veuen frases de vegades esborrades de tal manera, que són impossibles de llegir; aquests esborrats arriben a omplir de mig f. 167 fins a una part del 170. — La lletra d'aquestes *Memorias* és molt petita; l'obra, a més dels 8 llibres pels vuit anys de la guerra comporta una divisió desigual en paràgrafs.

(f. 1 comença el text:) Irritada con nuestros Pecados la Justicia Divina, y

mucho mas la Dureza de nuestros Coraçones asia el arrepentimiento : permite nuestra desolacion en la implacable guerra civil que padecemos.

(f. 211, acaba el text del llibre 8:) Acavando assí por todas partes las operaciones militares del año 1708, tan feliz á la Casa de Austria; que aun en Ungría desiso el Gl. Cister, á los Reveldes de aquel Reyno, quitandoles gran porcion de sus guaridas de las montañas.

152

**Recull de textos històrics catalans amb interpolacions d'altres fonts
i de la Crònica d'En B. Desclot**

Ms. en paper (262 × 193 mm.), relligat en pergami; de mà d'últims del segle xiv; títols i rúbriques en vermell; 190 ff. en l'estat actual; la numeració antiga, que sembla del segle xvii, arriba fins al f. 121; fou continuada en llapis modernament, i assenyala 198 ff. Es que avui manquen els ff. 1 a 4, 7 a 10 i 66. Al primer full de guarda, en tinta, llegim : «Es de Joseph Tudó de Masos de Mora que lo ha comprat en 22 feb. de 1816, rⁿ...28.» A sota : «Actualmente de Dn. Próspero de Bofarull año 1824», de mà seva. L'ex-libris d'En Bofarull figura al contraplà. Al llom, damunt d'una etiqueta blava, de principis del segle xix, llegim escrit, en capitals a mà : «Cronicon | Catalán | ms. | del | siglo xiv». Els darrers cinquanta folis són quelcom ratats per la banda superior.

(f. 5, o sigui l'actual 1:) d.xc.ij. anys E lo dit Maffumet hauia lauors com co | mença a preycar la damunt dita...

En la quinta ratlla comença la primera rúbrica avui conservada del manuscrit.

Del VIIIe Rey de ffrança qui hac nom Claqueyres.

Aquesta genealogia fantàstica dels reis de França, dins la qual s'interpola el en f. 6 antic un breu resum del rei god Wamba, s'interromp al f. 6 v. (per mancar els 4 ff. següents), amb la rúbrica:

Del XXJ.^e Rey de ffrança qui hac nom Robert.

Continua després la història dels reis de França amb intercalacions llegendàries (v. g. la de Berta *aux grands pieds*, ff. 11-14) i d'història catalana. Les més importants entre aquestes són de l'anomenada Crònica de S. Pere de les Puelles (ff. 14 v.-16), i de la versió catalana de les *Gesta comitum*, que s'estenen des del f. 16 v. fins al f. 63 v. Els capítols de les *Gesta* no apareixen seguits, sinó que s'hi intercalen encara les històries dels reis de França fins a Sant Lluís, i una sèrie de rúbriques relatives a les Croades, que semblen de procedència francesa. El text de les *Gesta* és molt ampliat respecte de la versió publicada (BARRAU-DIHIGO i MASSÓ TORRENTS, *Gesta comitum Barcinonensium*, Barcelona, 1925). En els ff. 32 v.-39 v. (sempre referint-nos a la numeració antiga) hi ha quatre capítols de la Crònica d'En Desclot, que contenen la llegenda de l'emperatriu d'Alemanya, una mica allargassada en comparació amb l'original, i amb algunes petites variants. Al f. 55 v. ens trobem de nou amb capítols de Desclot, els quals sovintegen més

cada vegada, però interpolats encara amb notícies de diversa procedència (sobretot les que hem al·ludit d'història de les Croades) i dos capítols (els 32 i 33) de la crònica de R. Muntaner (ff. 95 v.-97), del qual sembla encara observar-se alguna contaminació en el f. 112 v. Des d'aquest punt, és reprès fidelment el text d'en Desclot, sense cap altra intercalació, fins a les acaballes del capítol darrer de les edicions impreses d'aquell cronista.

(fol. 198 acaba:) qui era pres en Sicillia hauria hom amanat en barchinona e.

A sota, de la mateixa mà que folià la primera part del manuscrit:

finis. | A. 1650.

Sobre aquest interessant manuscrit, vegeu JORDI RUBIÓ, *Algunes interpolacions en els manuscrits de la Crònica d'en Desclot (Estudis Universitaris Catalans, vi, pp. 130, 131 i 144-156)* i sobretot, M. COLL ALENTORN en *El «Llibre de les Nobleses dels Reys» (ibid., xiii, pp. 493-517)*, on ha assenyalat el gran parentiu que té amb el susdit llibre d'En Francesc de Barcelona. L'un i l'altre són independents, però procedeixen d'una mateixa font, no igualment seguida; el text de Francesc és més extens i ampliat que no pas el que ofereix el nostre manuscrit.

153

Pere Costa, Nobiliario catalan

Ms. del segle XVIII, en dos volums, de magnífic paper de fil (350 × 235 mm.), relligats modernament en pergami. El vol. I consta de 2 ff. preliminars que contenen la portada i el pròleg al lector, i de 430 pp. numerades, més 11 ff. sense numerar amb un «Índice de las Familias...» El vol. II només conté 123 pp., més 2 ff. preliminars que conté un índex alfabètic de mà de Manuel de Bofarull. Els dos volums semblen escrits de mà de Costa, i contenen, respectivament, 1551 i 250 escuts d'armes, molt ben fets i colorits, àdhuc els metalls, acompanyats de notícies sobre les famílies, amb alguns espais blancs. Totes les planes porten una orla de línia. Ex-libris, al contraplà, de la *Biblioteca | de | Don Prospero de Bofarull*.

Vol. I (f. 1 prel., a sota d'un escut:) *Nobiliario Catalan | Contiene las armas de mu- | chas familias de nobles, y ca- | valleros de Catalvña | recoxidas y ordenadas | por | Don Pedro Costa | Academico de merito de la Real Academia de San Fernando de Madrid de las | tres Nobles Artes de Pintura, Escultura, y Arquitectura. | Tomo I.*

(f. 2 prel. :) Al lector. | El emprender esta obra solo fué por descubrir, y poner en publico lo mas antiguo que hallasse | de la Noblesa Catalana...

(Acaba al f. 2 prel. v.; f. 1) num. 1. Ciudad de Barcelona...

(p. 430. acaba descriuint les armes de la família Calvo:) San Bernardo Calvo.

(foli següent, s. n.) Índice | de las Familias que sus armas van continuadas | en este Tomo, sus Solares, y exprecion de los foleos, y numeros, donde se mencionan con- | tinuadas por el Abecedario, y se advierte que los nombres de las Familias, | son todas en Catalan idioma.

Acaba al recto del f. 11. El verso en blanc.

Vol II. (al f. 1 preliminar, de mà del Sr. Manuel de Bofarull, un índex sense títol, de famílies nobles. f. 1 preliminar, v:) Ciudades, villas y lugares de Cataluña. (f. 2:) Apellidos.

Acaba la taula al f. 2 v. preliminar.

(Pàg. 1) 1. Cabildo Heduensi.

A la pàg. 123 acaba, amb les armes de la família Mach.

Aquest Nobiliari, que la Biblioteca de Catalunya va adquirir en 1911, devia procedir de la desfeta llibreria del convent de S. Felip Neri de Barcelona, en la qual l'havia vist en Torres Amat i potser en Corminas. El seu autor, Pere Costa, és més conegut com a arquitecte i com a escultor que no pas com a heraldista. Per diverses referències i autors se sap que nasqué a Vic el 7 de setembre de 1699 i que morí a Berga en 1761; tenia, doncs, en finar, seixanta-dos anys. Per l'epígraf transcrit es coneix que tenia a cor l'ésser membre de l'Acadèmia de S. Ferran, novellament creada. No va datar el seu nobiliari; en canvi es tenen algunes dates de la seva obra artística, amb tot i no haver-se fet encara un catàleg dels altars, frontals i escultures que va produir. N'esmentarem els més importants. 1, decoració i estàtues del frontaler de l'església de Sant Miquel del Port de la Barceloneta (Santa Maria dels Socors, Sant Pere González Telm i Sant Miquel), que va acabar en divuit mesos, des de 1753 a 1755; 2, el retaule de Jonqueres que no se sap on para; 3, la façana i gradinata de la catedral de Girona; 4, el retaule de Sant Benet de la catedral de Vic; 5, el retaule de Sant Feliu de Torelló; 6, el frontis de l'església de la casa de Caritat, i 7, de la de l'Hospital de Barcelona. Aquestes obres són de Pere Costa, un dels millors artistes barrocs de Catalunya, tot i mancant les seves obres pictòriques, que fins ara es desconeixen. Es veu que Ponz (*Viaje de España*, xiv, p. 29) parla del nostre autor com d'una coneixença personal.

154

Excavacions fetes a Barcelona en el segle XVIII per a trobar el cos de St. Pere Nolasc

Ms. de 143 ff., quatre dels quals són plans, plegadissos, en color, de lletra del segle XVIII 307 x 217 mm.). Relligadura de l'època, en pergami; al llom, en un teixell de paper blau : «S.ⁿ Pedro | Nolasco. | Escavacion | MS.» Al contraplà, exlibris de D. Pròsper de Bofarull.

(f. 1) + | *Recopilacion de varias notas | que han resultado, y motivado | de las operaciones, o Excavaciones echas en esta Ciudad de | Barcelona para el hallazgo del | Cuerpo de S.ⁿ Pedro Nolasco | fundador del Rl. Orden de N.^{ra} | S.^{ra} de la Merced, en los años | de 1781, y 1782, y ultimamente en el | presente de 1788.* Primeramente se transcriben los escritos, o Documentos, que se citan en dichas Notas.

(f. 2) Documento de N.º 1. Al tiempo del fallecimiento del R.^{do} P. M.^{ro} fr. Ramon Soler Mercenario...

Segueixen fins a onze documents, el darrer dels quals es troba en el f. 12. El f. 12 v. és blanc.

(f. 13) *Introducción.* Uno de los que intervinieron en las operaciones que ultimamente, y des del 21 de abril del corriente año 1788 hasta 30 de Agosto del mismo, se han echo para el hallazgo del Cuerpo de Sⁿ Pedro Nolasco... En vista de las cartas que las motivaron, y que movieron a los Religiosos Mercenarios emprenderlas en los años 1781, y 1782; Y en vista tambien de las resultas de una y otra de dichas operaciones, que constan, a saber las echas por los P. P. Mercenarios en la relacion que los mismos entregaron al Muy Illtre. Ayuntamiento, y por las declaraciones de los testigos que en razon de las mismas se recibieron; Y de las ultimamente echas consta en el Proceso, y resumidamente en la total relacion echa por los expertos con los Planos, y Perfiles que acompañan aquella.

De lo sobre notado, y demás compendio (sic) en las dos distintas operaciones, resultan una multiplicidad de contradicciones, que para los fines a que tal vez en lo succesibo puedan conducir, intenta notarlas el arriba indicado...

Se propone seguir las Cartas, y escritos principales que han motivado, y resultado de las otras dos distintas excavaciones, que con el título de Documentos van al principio numerados, y se tratará de todos los puntos que se consideren dignos de notarse numerando todos los apartes de estas notas para lo que conviniere referirse...

Hem extractat el més interessant d'aquesta introducció, per a donar idea de la finalitat d'aquest llibre. Segueixen les notes, que van numerades al marge i són 190; arriben fins al f. 97. El 98 és blanc. Segueix al f. 99.

Resumen de lo contenido en las sobre escritas notas.

Como las referidas notas han sido echas con la mira...

Acaba al f. 114. Els ff. 114 v., 115 i 116 són en blanc. El f. 117 és una làmina plegadissa, representant un pla i una secció del lloc de l'excavació entre la baixada de la Canonja i el mur vell de la ciutat. Segueixen tres folis en blanc. Al f. 121:

+ | Copia de la relacion, (de las exca- | baciones) que hizieron los Expertos, | con los Planos, y Perfiles que demues- | tran las operaciones dirigidas por los mismos, | (f. 122) + | En la Ciudad de Barcelona a los 22 días del mes de setiembre de 1788. los abaxo firmados Joseph Mas, y Juan Fabregas Arquitectos maestros de obras de la misma...

Acaba al f. 140. Al f. 141, plegadís, hi ha el pla i l'alçada de la capella edificada en 1781-1782 pels PP. Mercedaris; al f. 142, un altre pla de la mateixa capella i de les construccions de sota d'ella, i el f. 143 porta dibuixades la planta i perfil de les mines subterrànies que foren obertes. Segueixen tres folis en blanc sense numerar.